

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до написання та захисту курсових робіт

з психології

**для здобувачів першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта**

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Педагогічний факультет
Кафедра початкової освіти

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до написання та захисту курсових робіт з психології
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта

Івано-Франківськ, 2024

УДК 378.147:159.9:371.3

Ц 65

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою педагогічного факультету Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника
(протокол №1 від 27 серпня 2024 р.)*

Методичні рекомендації до написання та захисту курсових робіт з психології для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта. Автор-упорядник О.П. Цюняк. Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г. М., 2024. 42 с.

Рецензенти

Довбенко С.Ю. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Іванцев Л.І. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри клінічної та реабілітаційної психології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

У методичних рекомендаціях викладено основні вимоги до написання, оформлення та захисту курсових робіт з психології для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта. Представлено структуру курсової роботи, критерії оцінювання, етапи виконання та методику підготовки до захисту. Особливо увага приділяється вибору теми, правилам роботи з літературними джерелами, оформленню покликань та списку використаних джерел.

© О. П. Цюняк, 2024
© Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника, 2024

ЗМІСТ

Вступ.....	5
1.Мета і завдання курсової роботи.....	7
2.Етапи написання курсової роботи.....	9
3.Структура курсової роботи.....	11
4.Оформлення курсової роботи.....	16
5.Захист курсової роботи.....	19
6.Оцінювання курсової роботи.....	21
7.Орієнтовна тематика курсових робіт.....	23
8.Додатки.....	29

ВСТУП

В умовах сучасного реформування системи освіти пріоритетним завданням є якісна професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів. Важливим є формування у них фахових компетентностей, розвитку soft skills, здатності до інноваційної діяльності в умовах нової української школи та навчання упродовж життя, а також впровадженні сучасних методів навчання та виховання.

Варто зазначити, що навчання у ЗВО не лише орієнтує здобувачів вищої освіти на майбутню професійну діяльність, але і формує пошуковий стиль мислення, необхідний сучасній людині, уміння і навички науково-дослідної роботи, самостійного отримання необхідної інформації, аналізу літературних та наукових джерел, формування власного ставлення до обраної професії.

Курсова робота є обов'язковою складовою професійної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти у закладах вищої освіти. Це самостійне наукове дослідження, яке має на меті розвинути у здобувачів вищої освіти навички проведення наукового дослідження, удосконалити вміння творчої самостійної роботи, допомогти оволодіти загальнонауковими і спеціальними методами сучасних наукових досліджень, поглибити загальнопедагогічну підготовку майбутніх фахівців, а також оволодіти початковими навичками наукового пошуку, які включають ознайомлення з бібліографічними джерелами, аналіз та порівняння різних поглядів на певні психологічні проблеми, підбір, систематизацію, творче осмислення та інтерпретацію матеріалу дослідження, формулювання чітких і логічних висновків, визначення перспектив подальших наукових розвідок з обраної проблематики.

Курсові роботи з *психології* виконуються під керівництвом досвідченого викладача і захищаються студентами із актуальних проблем загальної, вікової, педагогічної психології, педагогічної конфліктології тощо. Підготовка цих робіт дає можливість майбутнім фахівцям: систематизувати здобуті теоретичні знання, перевіряти їхню якість, науково і критично мислити, розвивати пізнавальну активність, аналізувати та порівнювати різні підходи щодо розв'язання певної психолого-педагогічної проблеми.

Наукова робота формує у здобувачів вищої освіти здатність до самостійного осмислення проблеми; уміння проводити педагогічний експеримент, чітко й логічно викладати свою думку; перевіряє рівень

володіння сучасними методами навчання, здатність застосовувати здобуті теоретичні знання на практиці, а також уміння формулювати висновки, рекомендації, оформляти результати дослідження.

Виконання курсової роботи з психології сприяє розвитку критичного мислення, здатності до аналізу та узагальнення, а також навичок самостійного вирішення професійних завдань.

Перелік тем курсових робіт постійно оновлюється і може доповнюватися та уточнюватися відповідно до пропозицій здобувачів вищої освіти та викладачів кафедрпочаткової освіти та освітніх інновацій. Студент має право запропонувати керівнику обрану самостійно тему наукового дослідження за умови обґрунтування її актуальності та доцільності.

Курсова робота повинна бути виконана, оформлена та захищена відповідно до методичних рекомендацій, які регламентують послідовний алгоритм дій щодо виконання курсового дослідження, узагальнення та систематизації його результатів, формулювання висновків, оформлення списку використаних джерел.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Метою написання курсових робіт з психології є закріплення, систематизація, поглиблення й творче використання теоретичних і практично зорієнтованих знань та умінь із психології, оволодіння студентами уміннями виконання емпіричного (психодіагностичного) дослідження та оформлення його результатів.

Завданнями курсової роботи з психології є:

- систематизація, закріплення теоретичних знань і практичних умінь здобувачів вищої освіти;
- аналіз наукової літератури з загальної, вікової, педагогічної психології;
- узагальнення наукових підходів, методів та концепцій, пов'язаних із предметом дослідження;
- уточнення та систематизація основних психологічних понять, які використовують у дослідженні;
- визначення сутності психологічних явищ або процесів;
- ознайомлення з сучасними методиками дослідження;
- забезпечення практичної частини роботи, яка включає збір, аналіз та інтерпретацію емпіричних даних;
- підведення підсумків дослідження, формулювання основних результатів, відповідей на поставлені запитання.
- оцінка ефективності використаних методів та значимості отриманих результатів;
- аналіз отриманих даних у контексті вже існуючих досліджень та порівняння їх із результатами інших авторів;
- визначення напрямків для поглиблення теми або вивчення суміжних проблем.

Студенти повинні не тільки опанувати способи відбору, групування та узагальнення інформації, а навчитися розв'язувати проблеми досліджуваної теми, дискусійні питання та підходи до окремих проблем, визначати ступінь достовірності інформації, її доказовість. У роботі мають бути представлені наукові погляди учених, які досліджували означену проблему. Обов'язково слід застосовувати покликання і цитати, коли йдеться про використання ідей тих авторів, на основі яких виконується дослідження.

Особливу увагу слід звернути на стиль написання науково-дослідної роботи – *науковий*. Основним призначенням наукового стилю є об'єктивне повідомлення про результати дослідження. Текстам наукового стилю притаманна чітка внутрішня структура, послідовний поділ на розділи, параграфи, що полегшує його сприймання, а також пошук у ньому певної інформації. Характерним є використання спеціальної наукової символіки, умовних скорочень, формул, таблиць, списків, а також інформації, поданої у графічному вигляді: карт, схем, графіків. Тексти зберігають між собою зв'язок: наводяться цитати інших авторів, покликання з чіткою адресацією – вказівкою назви джерела, автора, місця видання і цитованої сторінки. Необхідно стежити за точністю формулювань і коректністю використання термінів та понять, за необхідності у тексті роботи слід надавати визначення понять, пояснювати, чому обраний той чи інший варіант терміну. Сформульовані наукові положення повинні читатися і сприйматися легко.

Написання курсової роботи з психології передбачає обов'язкове виконання *емпіричного дослідження*, яке має на меті отримання фактичного матеріалу, який обґрунтовується теоретично і може бути використаний у прикладних цілях. В емпіричній частині повинно бути вирішене конкретне завдання наукової психології, пов'язане із досліджуваною проблемою, надане обґрунтування методів, використаних у роботі, опис ходу роботи та її результатів.

Під час виконання курсової роботи здобувачі вищої освіти *зобов'язані*: виконувати роботу з урахуванням перспектив розвитку і передових досягнень психологічної науки і практики; уміти на практиці застосовувати методіку наукового дослідження; правильно визначати проблематику роботи; самостійно опрацьовувати спеціальну наукову літературу; робити самостійні висновки на основі критичного опанування наукових джерел; чітко й послідовно репрезентувати результати дослідження; відповідно до встановленого графіку звітувати про виконання запланованих етапів роботи.

Обов'язки наукового керівника курсової роботи: надавати допомогу у виборі теми, розробці плану курсової роботи, доборі літератури, визначенні методології та методів дослідження тощо; визначати поетапні терміни виконання роботи; контролювати графік виконання курсової роботи; проводити індивідуальні консультації з питань написання курсової роботи; визначати дотримання студентом вимог до написання і оформлення курсової роботи; аналізувати зміст

роботи, висновки і результати дослідження; доповідати на засіданнях кафедри про виконання та завершення роботи; надати рецензію на курсову роботу.

2.ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Для якісного виконання курсової роботи потрібне визначення і реалізація основних етапів дослідження.

Підготовчо-організаційний етап – передбачає вибір теми наукового дослідження; підбір та огляд літератури з проблеми дослідження; визначення загального задуму, основної ідеї (проблеми) роботи. Постановка проблеми супроводжується визначенням мети дослідження, основних завдань, а також складання плану роботи й узгодження його з науковим керівником. Визначається *об'єкт дослідження* (психічне явище, що вивчається) та *предмет дослідження*, що вказує на межі вивчення об'єкта, ті конкретні його аспекти, які ставить в поле свого зору дослідник.

Вибір теми курсової роботи є першим і важливим кроком, оскільки на тривалий час визначає спрямованість думок та інтересів кожного студента. Тема курсової роботи обирається здобувачем із запропонованої тематики (Додаток А), погоджується з науковим керівником і затверджується на засіданні кафедри. Окрім того, під час обрання теми часто розглядається можливість продовження тематики дослідження у подальших курсових чи в кваліфікаційній роботі. Назва має бути інформативною, лаконічною, відображати суть досліджуваної проблеми, містити об'єкт і предмет дослідження, орієнтувати на мету та перспективність дослідження. Варто уникати надзвичайно довгої назви (не більше дев'яти слів) чи надто складних термінів. Необхідно ретельно проаналізувати, що потрібно для дослідження за обраною темою, та чи реально виконати роботу в запланований термін. Адже непродуманість стосовно часових термінів та можливостей пошуку й залучення до експерименту досліджуваних часто є перешкодою для своєчасного виконання курсової роботи.

Емпіричний етап (збирання інформації) – передбачає апробацію методик дослідження, отримання первинних емпіричних даних, необхідних для обґрунтування логіки дослідження. Написання курсової роботи починається із ознайомлення здобувача зі станом розроблення проблеми дослідження у психологічній теорії та практиці, опрацювання наукової і навчально-методичної літератури, укладання бібліографії із подальшим її представленням у списку використаних джерел. Пошук літературних джерел здійснюється за допомогою бібліотечних каталогів (систематичного, предметного, алфавітного, електронного), реферативних журналів, бібліографічних довідників, а також інформаційної мережі Інтернет. Консультативну допомогу здобувачу на цьому етапі надає науковий керівник та працівники наукової бібліотеки, які можуть рекомендувати відповідну літератури для вивчення і опрацювання обраної теми дослідження.

Етап аналізу та інтерпретації інформації – передбачає кількісну і якісну обробку даних – кількісна обробка даних (із застосуванням методів математичної статистики) є підставою для виконання якісного аналізу та інтерпретації результатів (теоретичного опрацювання результатів дослідження, що передбачає пояснення і узагальнення емпіричної інформації).

Етап формулювання висновків та практичних рекомендацій – завершення наукового дослідження. У висновках зазначається, чи досягнута мета, чи вирішена проблема.

Заключний етап виконання курсової роботи передбачає: редагування тексту курсової роботи; виправлення зауважень та врахування рекомендацій наукового керівника; захист курсової роботи. Курсова робота у встановлені строки повинна бути подана науковому керівнику для редагування і внесення відповідних пропозицій щодо її доопрацювання. Після врахування зауважень наукового керівника курсова робота у визначений термін подається на кафедру для її подальшої перевірки на наявність текстових збігів і запозичень. Курсова робота, у якій виявлено ознаки академічного плагіату або іншого виду порушення академічної доброчесності, до захисту не допускається і повертається здобувачу на виправлення та доопрацювання.

3. СТРУКТУРА КУРСОВОЇ РОБОТИ

Для якісного виконання наукового дослідження усі його складові повинні бути логічно взаємопов'язані та переконливо аргументовані. Тому курсова робота має мати чітку структуру, що визначається її планом і змістом.

- ✓ титульний аркуш;
- ✓ зміст;
- ✓ вступ;
- ✓ основну частину (розділи та підрозділи);
- ✓ висновки;
- ✓ список використаних джерел;
- ✓ додатки.

ТИТУЛЬНИЙ АРКУШ курсової роботи містить

- найменування закладу вищої освіти та назву кафедри, де виконана робота;
- назву курсової роботи;
- означення виду науково-дослідної роботи (*курслова робота*);
- прізвище, ім'я, по батькові автора;
- найменування факультету та шифру групи, де навчається автор роботи;
- науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника;
- прізвище та ініціали членів захисту курсової роботи;
- оцінка за національною шкалою;
- назву міста і рік виконання дослідження.

Титульний аркуш курсової роботи оформлюється чітким шрифтом чорного кольору і не містить рамок та інших елементів декору (*додаток 1*).

ЗМІСТ подається на початку курсової роботи (*друга сторінка*), він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів, зокрема, вступу, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Усі пункти змісту мають бути зазначені на відповідних сторінках тексту роботи.

Кожний структурний елемент курсової роботи має починатися з нової сторінки.

У **ВСТУПІ** розкривається сутність і стан наукової проблеми та її актуальність, обґрунтування необхідності проведення наукового дослідження, здійснюється огляд психолого-педагогічної літератури з обраної теми, вказується на рівень її вивчення. У *вступі* необхідно визначити об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, вказати методи дослідження, зазначити, у чому полягає теоретичне та практичне значення курсової роботи. Курсова робота може претендувати на певну міру актуальності тільки тоді, коли тема курсової роботи відповідає сучасним потребам психолого-педагогічної практики, а питання, які розкриваються у роботі, важливі для розуміння сутності змісту і структури діяльності сучасного фахівця.

Вступ до курсової роботи подають у наведеній нижче послідовності.

Актуальність теми дослідження (*обґрунтування доцільності наукової роботи*). Актуальність теми має бути чіткою і зрозумілою, розкривати доцільність проведення дослідження та його значення для сучасної психологічної теорії і освітньої практики. У процесі обґрунтування актуальності необхідним є огляд наукової і навчально-методичної літератури з обраної проблеми, в який повинні бути включені сучасні і найбільш вагомі праці у відповідному напрямі дослідження. В огляді літератури прізвища авторів, які досліджували проблему, подається в алфавітному порядку.

Мета дослідження полягає у виявленні наукових фактів, формулюванні закономірностей, обґрунтуванні найбільш ефективних шляхів вирішення означеної проблеми. Тому в ній вживаються такі терміни: «визначити», «дослідити», «виявити», «встановити», «обґрунтувати», «довести», «перевірити», «розробити» тощо. Мета розкриває те, що автор хоче визначити при проведенні досліджень: дослідити залежності між чинниками; зв'язки між явищами; розробити умови для усунення недоліків; розкрити можливості вдосконалення процесу; охарактеризувати обставини; простежити розвиток тощо.

Кожна мета роботи репрезентується у вигляді завдань, постановка яких впливає із сучасного стану вирішення питання. Їх реалізація має забезпечити досягнення теоретичної та прикладної мети наукової роботи.

Завдання дослідження – це послідовні етапи дослідницької роботи, спрямовані на досягнення поставленої мети. Завдання повинні розкривати, конкретизувати мету дослідження і в загальному підсумку повинні бути адекватні цій меті.

Обов'язковою вимогою до курсової роботи є логічна відповідність теми дослідження його об'єкту, предмету, меті і завданням.

Об'єкт дослідження – це система, яка підлягає теоретичному і практичному дослідженню, тобто процес або явище, що спричиняє проблемну ситуацію, і обране для вивчення.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта і конкретизує, що саме в об'єкті буде вивчатись.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага автора курсової роботи.

У курсовій роботі подають перелік використаних **методів дослідження** для досягнення поставленої в роботі мети. Щоб отримати достовірні результати, рекомендується використовувати різноманітні методи. При проведенні психолого-педагогічних досліджень частіше використовуються такі методи:

теоретичні: аналіз і синтез; порівняння, класифікація, конкретизація, систематизація; узагальнення, моделювання: наочно-образні, вербальні, знакові (символічні) та математичні (перфокарти, графіки) та інші моделі;

емпіричні: спостереження; усне опитування: бесіда, інтерв'ю; письмове опитування: анкетування, тестування, рейтинг; експеримент, узагальнення незалежних характеристик, аналіз документів і продуктів діяльності.

Остаточне редагування вступу має здійснюватись після написання курсової роботи.

Структура курсової роботи. У цьому пункті подається перелік структурних елементів курсової роботи із зазначенням відомостей про її обсяг (до прикладу: курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг курсової роботи становить ... сторінок, з них основного тексту – ... сторінок). Обсяг вступу курсової роботи повинен становити 2-3 сторінки.

ОСНОВНА ЧАСТИНА роботи складається з розділів та підрозділів. Кожний розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку та обґрунтуванням застосованих методів досліджень. У кінці кожного розділу формулюються висновки зі стислим викладом результатів,

Перший розділ присвячується, як правило, теоретичному обґрунтуванню проблеми. Назва розділу має відображати сутність проблеми. *Не допускається* називати його загальним визначенням «*Теоретична частина*», «*Теоретичний розділ*», «*Теоретичне обґрунтування*» тощо. Він повинен містити 2-3 підрозділи. Невід'ємною частиною першого розділу є огляд наукових джерел з досліджуваної проблеми. В огляді літератури окреслюють основні етапи розвитку наукової думки з проблеми стисло, в аналітичному плані, критично висвітлюють роботи вітчизняних і зарубіжних дослідників, їхні погляди. Бажано завершити огляд літератури коротким резюме щодо необхідності проведення досліджень у цій галузі. В кінці розділу формулюються висновки до першого розділу, які становлять основу для подальшої практичної частини дослідження. Обсяг цього розділу не повинен перевищувати 40% від загального обсягу курсової роботи.

У другому розділі обґрунтовують вибір напрямку досліджень, розробляють загальну методику проведення емпіричного дослідження, наводять методи, методики дослідження описуючи, які шкали цих методик спрямовані на прогнозування відповідних діагностичних вимірів досліджуваної проблеми. Тобто, в основу розділу покладається описання методик та практики роботи з проблеми, що досліджується. Не допускається називати розділ «*Практична частина*», «*Експериментальна частина*». *Доцільно називати розділ «Емпіричне вивчення...»*. У розділі описуються результати спостережень, методик визначення прогностичних критеріїв, результати анкетувань, бесід тощо. Проводиться їхній аналіз, узагальнюються дані, визначаються певні групи даних, тенденції, формулюються практичні висновки і рекомендації. Як правило, другий розділ курсової роботи містить 2-3 підрозділи. Студент повинен висвітлити те нове, що він пропонує для розв'язання проблеми. В кінці розділу подаються короткі висновки із стислим викладом наведених у розділі практичних результатів. Обсяг цього розділу повинен становити не більше 50% від загального обсягу курсової роботи.

У **ВИСНОВКАХ** викладають найбільш важливі результати, одержані в роботі. У першому пункті висновків коротко оцінюють стан вивчення проблеми. Далі викладаються результати дослідження, які базуються на висновках до кожного розділу. **Найзручніше формулювати висновки у відповідності з поставленими завданнями.** У висновках необхідно наголосити на ефективності пропорованих у курсовій роботі ідей, викласти рекомендації щодо їх використання.

За змістом висновки мають бути пов'язані зі структурою роботи і впливати із завдань дослідження. У висновках лаконічно, чітко, послідовно, цілісно описується зміст роботи загалом. Висновки не містять нових ідей, а лише систематизують основний зміст розділів. Загальні висновки роботи не повинні повторювати висновків розділів, їхній обсяг повинен становити не менше 2-4 сторінки. У кінці висновків зазвичай вказують перспективи подальших досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ відображає обсяг використаних джерел літератури і ступінь рівня досліджуваної теми, засвідчує рівень володіння студентом навичками роботи з науково-методичною літературою. Список використаних джерел містить перелік праць, які було опрацьовано при написанні курсової роботи. У список необхідно включати тільки ті джерела, які безпосередньо використовувалися у роботі і на них є відповідні покликання у тексті. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи, міжнародних і державного стандартів з обов'язковим наведенням назв праць.

До **ДОДАТКІВ** доцільно включити допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи, а саме: методики, які були апробовані в процесі виконання курсової роботи; таблиці, схеми, рисунки; анкети і опитувальники (як зразок в 1 примірнику); практичні рекомендації. Кожен додаток має свій заголовок і починається з нової сторінки, їх кількість не обмежується. Позначаються вони великими літерами української абетки (**за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, ь**), до прикладу «Додаток А». Нумерація сторінок курсової роботи, на яких розміщені додатки, не проводиться.

4.ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Оформлення курсової роботи – важливий показник її якісного виконання. Курсова робота повинна характеризуватися не лише належним рівнем змісту, відповідною структурою, але й бездоганним оформленням.

Курсова робота виконується **українською** мовою.

Обсяг курсової роботи повинен становити 30-35 сторінок машинописного тексту без урахування додатків та списку використаних джерел. З них: вступ – 2-3 сторінки; основна частина: 1 розділ – не більше 1/3 всього обсягу роботи, 2 розділ – до 2/3 всього обсягу роботи; висновки – 2-4 сторінки. *Обсяг списку використаних джерел та додатків не входить у розрахунок загального обсягу курсової роботи.*

Рекомендований шрифт – Times New Roman 14 текстового редактора Word з міжрядковим інтервалом 1,5 на аркуші формату А4 з полями відповідно: ліве – 25 мм, праве – 15 мм, верхнє й нижнє – по 20 мм. Абзацний відступ – 1,25 мм.

Виконану роботу друкують з одного боку аркуша білого паперу. Встановлення рамки на сторінці недопустимо.

При виконанні курсової роботи необхідно дотримувати рівномірну щільність, контрастність і чіткість зображення, лінії, букви, цифри й знаки повинні бути чіткими, однаково чорними по всьому тексту.

Кожен розділ слід починати з нової сторінки, відстань між підрозділами, між заголовком і текстом має становити 1 рядок. Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів і підпунктів, рисунків, таблиць подається арабськими цифрами, додатків – великими українськими літерами. Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ 1», «РОЗДІЛ 2», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами напівжирним шрифтом посередині сторінки. Розділи і підрозділи курсової роботи повинні мати номер і назву, яка лаконічно виражає направленість дослідження в конкретному розділі і підрозділі. Заголовки розділів друкуються великими напівжирними літерами посередині сторінки. Заголовки

підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) напівжирним шрифтом з абзацного відступу під заголовком розділу. Крапку в кінці заголовків розділів і підрозділів, висновків до підрозділів не ставлять. Звертаємо увагу на те, що *нумерація сторінок у додатках не проводиться*.

Таблиці, рисунки (ілюстрації) подаються безпосередньо після абзацу, де вони згадані вперше або на наступній сторінці: Рисунок 2.3 або Таблиця 1.2 (курсивом), що означає третій рисунок другого розділу або друга таблиця першого розділу. Позначка Таблиця 1.2 ставиться у правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці, який розміщується над таблицею. Позначка Рисунок 1.2, та назву рисунка розміщують під ілюстрацією. Заголовки граф в таблиці слід починати з великої літери, підзаголовки – із малих, якщо вони є продовженням заголовків, та з великих, якщо вони є окремими реченнями. При переносі частини таблиці на інший аркуш слово «Таблиця», номер її і назву вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова Продовження таблиці 1.2.

У тексті роботи з метою аргументації власних тверджень чи для критичного аналізу певного положення того чи іншого дослідника необхідно наводити цитати. Цитати подаються в лапках і супроводжуються посиланнями в квадратних дужках на відповідні джерела із зазначенням конкретних сторінок. Загальними вимогами до цитування є: а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання; б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора; в) при цитуванні допускається пропуск слів, речень, абзаців, але без перекручення авторського тексту, що позначається трьома крапками (вони ставляться у будь-якому місці цитати – на початку, всередині, наприкінці); г) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело; д) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами) слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело. Якщо у тексті роботи зазначається автор праці звідки взято цитату, то ініціали пишуться перед прізвищем дослідника.

При написанні курсової роботи студент повинен давати посилання на літературні джерела окремі результати з яких

наводяться в роботі, або на ідеях і висновках яких розробляються проблеми і питання, вивченню яких присвячена курсова робота.

Посилання на літературні джерела в тексті наводяться в квадратних дужках []. Крапка ставиться після квадратних дужок. Це може бути посилання на джерело в цілому, наприклад, [6] або на джерело із зазначенням конкретної сторінки, наприклад, [7, с.35]. Якщо джерел, на які посилається студент, декілька, то їх записують у квадратних дужках через крапку з комою, наприклад, [3; 7; 12] або [4, с.12; 9, с.23; 14, с.65]. Посилання дається не тільки після тексту в лапках (цитати), а й у тому разі, коли переказуються думки іншого дослідника. При непрямому цитуванні необхідно бути гранично точним у поданні думок автора, коректним щодо оцінювання результатів його роботи. Повне копіювання не тільки цілих блоків тексту, а й окремих фраз з публікацій без посилання на джерело не дозволяється. При посиланні номер джерела повинен відповідати його бібліографічному опису в списку використаних джерел.

Список використаних джерел є обов'язковим елементом курсової роботи. Змістовність списку дає уявлення про те, наскільки глибоко студент зумів вивчити стан досліджуваної проблеми, наскільки глибоко він володіє предметом дослідження. За рахунок включеного у курсову роботу списку використаних джерел стає можливим скоротити деякі цитовані матеріали та виклад окремих положень у тексті. У списку використаних джерел подається перелік підручників, посібників, статей із журналів, брошур, довідників, інтернет-посилань і т.д., що використовувались у час виконання роботи (*не менше 35 найменувань*), який укладається відповідно до вимог оформлення списку бібліографічних джерел. Список джерел виконують в алфавітному порядку.

5.ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсові роботи оцінюються науковим керівником та проходять процедуру захисту.

Не пізніше ніж за два тижні до захисту студент подає курсову роботу науковому керівникові, котрий її рецензує та оцінює.

Досвід рецензування науковими керівниками курсових робіт показує, що у курсових роботах найчастіше трапляються такі **недоліки**:

- зміст роботи не узгоджений із темою (розкриваються питання, не передбачені темою);
- матеріал викладається неструктуровано, безсистемно;
- текст містить логічні помилки, простежується невміння виокремити головне та суттєве;
- матеріал роботи являє собою перепис тексту із друкованих чи Інтернет – джерел, без покликань на них;
- робота не містить узагальнення літературних джерел або невдало поєднує теорію та результати експериментального дослідження.

Зазначені недоліки (та інші невідповідності у курсовій роботі) є підставою для незадовільної оцінки. У разі незадовільної оцінки курсову роботу разом із рекомендаціями керівника повертають студенту, який повинен доопрацювати її з урахуванням зауважень і подати на повторне рецензування та остаточне оцінювання роботи науковим керівником. З позитивною рецензією наукового керівника курсова робота подається до захисту.

У рецензії викладач зазначає актуальність теми, наукове і практичне значення дослідження, позитивні сторони й недоліки курсової роботи, оцінює ступінь самостійності формулювання основних положень та висновків, наявність елементів творчого пошуку й новизни, рівень володіння студентом методами науково-педагогічного дослідження, повноту та якість розробки теми, логічність, послідовність, аргументованість та літературну грамотність викладеного матеріалу, дотримання вимог щодо змісту й оформлення роботи, а також робить висновок щодо допуску наукового дослідження до захисту.

Захист курсової роботи проводиться відповідно до графіка, затвердженого кафедрою, в присутності комісії у складі керівника та

двох-трьох членів кафедри. Курсова роботи до захисту не допускається, якщо подана науковому керівникові на перевірку з порушенням строків, установлених регламентом; написана на тему, яка своєчасно не була затверджена кафедрою; виконана не самостійно або є плагіатом, оформлена без дотримання чинних вимог до написання робіт даного типу.

Процедура захисту курсової роботи передбачає:

1. Доповідь студента, у якій стисло (7 – 10 хвилин) повідомляються основні положення виконаної курсової роботи: тема, об'єкт, предмет, мета, завдання дослідження; висновки щодо теоретичного аналізу проблеми дослідження; основні результати емпіричного дослідження; загальні висновки.

2. Відповіді студента на запитання стосовно роботи, поставлені членами комісії та присутніми студентами.

Захист курсової роботи є відповідальним етапом у процесі її виконання. У процесі визначення оцінки враховується низка ключових показників якості курсової роботи: актуальність обраної теми дослідження; спрямованість роботи на розробку практичних рекомендацій; відповідність логічної побудови роботи поставленим цілям і завданням; широта й адекватність методологічного та діагностичного апарату; наявність альтернативних підходів до вирішення визначених проблем; професійний рівень обґрунтування та представлення запропонованих рішень; ступінь самостійності проведення дослідження; стилістика курсової роботи та її загальне оформлення.

Оцінка курсової роботи може бути змінена під час захисту: знижена, якщо студент не дав повної, змістовної відповіді на поставлені питання, або підвищена, якщо студент аргументовано доводить свою обізнаність у проблематиці дослідження. При оцінюванні курсової роботи важливого значення надається якості захисту курсової роботи здобувачем: уміння стисло, послідовно й чітко викласти сутність і результати дослідження; здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки, погляди; загальний рівень підготовки здобувача.

Результати захисту курсової роботи визначаються оцінками «відмінно», «добре», «задовільно» і «незадовільно» з урахуванням якості виконання всіх частин курсової роботи та рівня її захисту. Оцінка за курсову роботу вноситься у відомість та залікову книжку здобувача й перезахисту не підлягає.

7.ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Якість виконання курсової роботи та результати її захисту оцінюються за шкалою оцінювання ECTS, відповідно до якої вихідною кількістю балів при рецензуванні і захисті наукового дослідження вважається 100 балів. За якість роботи і рівень наукової та практичної підготовки студента відповідно до національної шкали виставляються оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Шкала оцінювання курсової роботи

Університетська шкала	Національна шкала		Шкала ECTS
90-100	5	Відмінно	A
80-89	4	Добре	B
70-79			C
60-69	3	Задовільно	D
50-59			E
25-49	2	Незадовільно	FX
0-24			F

«Відмінно» (90-100 балів) ставиться студентам за умови повного розкриття теми і мети дослідження, дотримання усіх вимог до виконання й оформлення курсової роботи, наявності в ній елементів самостійного наукового аналізу, чіткого формулювання результатів дослідження і логічних висновків, які розкривають поставлені завдання, творчого підходу до висвітлення досліджуваної проблеми, дотримання акуратності в оформленні курсової роботи. Доповідь студента на захисті логічна і змістовна, відображає зміст курсової роботи, проголошена вільно, відповіді на запитання правильні і логічно аргументовані.

«Добре» (70-89 балів) виставляється студенту, тема роботи якого розкрита, але мають місце незначні недоліки в оформленні теоретичної чи практичної частини дослідження, поверхово зроблений аналіз літературних джерел, недостатньо вдало сформульовані результати дослідження й висновки, робота загалом оформлена згідно з чинними

вимогами, проте містить окремі несистематичні помилки та стилістичні огріхи. Доповідь на захисті логічна, але відображає не всі змістові акценти курсової роботи, відповіді на запитання правильні і стислі.

«Задовільно» (50-69 балів) студент отримує, якщо недостатньо розкрита тема роботи, її зміст не відповідає в повній мірі меті дослідження, здійснено поверхневий аналіз теоретичних засад дослідження, наявний недостатній обсяг фактичного матеріалу, розділи мають реферативний характер, не містять аналізу літературних джерел та елементів наукового дослідження, висновки сформульовані з надмірною узагальненістю, має місце неправильне оформлення курсової роботи. Доповідь на захисті прочитана за текстом, не всі відповіді на запитання правильні і повні.

«Незадовільно» (0-49 балів) ставлять студенту у тому випадку, коли не розкрита тема дослідження, мета і зміст роботи погано пов'язані між собою, відсутній аналіз літературних джерел, переважає описовість і реферативність матеріалу, виконання дослідження має випадковий, несистемний характер, висновки не видаються достовірними, мають місце суттєві огріхи в оформленні курсової роботи. Доповідь на захисті прочитана, відповіді на запитання комісії неточні або неповні. Як правило, така курсова робота до захисту не допускається.

Оцінювання якості виконаної курсової роботи здійснюється за такими критеріями: актуальність обраної теми та ступінь її розробки; чіткість формулювання мети і завдань дослідження; повнота охоплення літературних джерел та наявність їх критичного огляду; творчий підхід до написання курсової роботи та самостійність викладення матеріалу; якість, логічність та аргументованість отриманих результатів; дотримання вимог до оформлення структурних частин курсової роботи; змістовність та логічність доповіді студента під час захисту про основні результати дослідження; правильність і чіткість відповідей на запитання членів комісії та осіб, присутніх на захисті.

6.ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ

1. Психологічні основи організації навчально-виховного процесу в початковій школі.
2. Психологічні засади індивідуального підходу до навчання учнів початкових класів.
3. Роль психологічного клімату класного колективу в розвитку особистості молодших школярів.
4. Особливості розвитку пізнавальних процесів здобувачів початкової освіти в умовах інтерактивного навчання.
5. Психолого-педагогічні умови формування самостійності у дітей молодшого шкільного віку.
6. Психологічні аспекти розвитку навичок самоконтролю у молодших школярів.
7. Педагогічна підтримка дітей з труднощами у навчанні в початковій школі.
8. Формування морально-етичних цінностей у здобувачів початкової освіти у процесі навчально-виховної діяльності.
9. Особливості розвитку міжособистісних взаємодій у класному колективі початкової школи.
10. Психологічні основи формування навичок критичного мислення у здобувачів початкової освіти.
11. Вплив технологій педагогіки партнерства на розвиток особистості учнів початкових класів.
12. Особливості формування емоційно-вольової сфери у дітей молодшого шкільного віку.
13. Психологічні умови формування творчих здібностей учнів початкових класів.
14. Використання інноваційних методів навчання для розвитку пізнавального інтересу у здобувачів початкової освіти.
15. Роль учителя у створенні сприятливого середовища для розвитку психологічної стійкості в учнів початкових класів в умовах війни.
16. Психологічні аспекти роботи з обдарованими дітьми в початковій школі.
17. Вікові особливості пізнавального розвитку дітей молодшого шкільного віку.
18. Психолого-педагогічні умови розвитку уваги в учнів початкових класів.

19. Особливості розвитку мовлення у дітей молодшого шкільного віку.
20. Психологічні аспекти формування уяви у здобувачів початкової освіти.
21. Вікові особливості розвитку пам'яті в учнів початкових класів.
22. Психологічні аспекти розвитку самооцінки у дітей молодшого шкільного віку.
23. Вікові особливості розвитку мотивації навчальної діяльності у дітей молодшого шкільного віку.
24. Розвиток міжособистісних стосунків у колективі молодших школярів.
25. Особливості адаптації першокласників до умов шкільного навчання.
26. Роль гри у психологічному розвитку дітей молодшого шкільного віку.
27. Особливості формування соціальних навичок у здобувачів початкової освіти в умовах воєнного часу.
28. Психолого-педагогічні аспекти розвитку емоційного інтелекту у дітей молодшого шкільного віку.
29. Вплив емоційного інтелекту на успішність навчальної діяльності учнів початкових класів.
30. Методи формування емоційного інтелекту у молодших школярів засобами інноваційних технологій.
31. Емоційний інтелект як чинник соціалізації здобувачів початкової освіти.
32. Розвиток емпатії як складової емоційного інтелекту учнів початкових класів.
33. Вплив емоційного інтелекту на міжособистісні стосунки в колективі учнів початкових класів.
34. Розвиток емоційного інтелекту у здобувачів початкової освіти засобами ігрової діяльності.
35. Роль емоційного інтелекту у розвитку навичок самоконтролю в учнів початкових класів.
36. Застосування методів соціально-емоційного навчання для розвитку емоційного інтелекту у молодших школярів.
37. Взаємозв'язок емоційного інтелекту та мотивації до навчання у дітей молодшого шкільного віку.
38. Педагогічні засоби розвитку емоційного інтелекту у дітей молодшого шкільного віку в умовах дистанційного навчання.

39. Емоційний інтелект як основа для розвитку лідерських якостей у здобувачів початкової освіти.
40. Психологічні аспекти формування терпимості та емпатії у здобувачів початкової освіти.
41. Особливості прояву стресу у молодших школярів та шляхи його подолання.
42. Розвиток креативного мислення у здобувачів початкової освіти.
43. Психологічні особливості адиктивної поведінки молодших школярів.
44. Булінг як актуальна соціально-педагогічна проблема та шляхи її вирішення.
45. Мобінг як форма психологічного насилля у шкільному колективі.
46. Профілактика булінгу в освітньому середовищі початкової школи.
47. Кібербулінг як сучасна форма агресії в середовищі початкової школи.
48. Арт-терапевтичні технології у вирішенні конфліктів у середовищі початкової школи.
49. Формування навичок конструктивної комунікації у молодших школярів як засіб подолання конфліктів.
50. Методи ненасильницького спілкування в навчально-виховному процесі початкової школи.
51. Використання казкотерапії як методу вирішення конфліктів у початковій школі.
52. Психологічні особливості формування стійкості в учнів початкових класів під час війни в Україні.
53. Психолого-педагогічні умови підтримки емоційного стану молодших школярів в умовах воєнного часу.
54. Розвиток стійкості у здобувачів початкової освіти в умовах воєнного часу.
55. Методи психологічної підтримки учнів початкових класів у період війни в Україні.
56. Розвиток соціально-психологічної стійкості у молодших школярів в умовах військового конфлікту.
57. Адаптація учнів початкових класів до навчання в умовах війни.
58. Психологічні техніки для зниження стресу у молодших школярів під час війни в Україні.
59. Роль мистецьких дисциплін у формуванні стійкості учнів початкових класів під час війни в Україні.

60. Виховання стійкості у дітей молодшого шкільного віку.
61. Використання психотерапевтичних методів для підтримки дітей початкових класів в умовах військового конфлікту.
62. Соціалізація дітей молодшого шкільного віку в умовах війни:.
63. Вплив стресу на фізичний і емоційний розвиток учнів молодшого шкільного віку.
64. Методи профілактики стресу у дітей молодшого шкільного віку.
65. Вплив стресу на навчальну мотивацію і успішність учнів початкових класів.
66. Психологічні стратегії підтримки дітей молодшого шкільного віку в умовах стресових ситуацій.
67. Сучасні методи психологічної підтримки учнів початкових класів в умовах пандемії та кризових ситуацій.
68. Вплив цифрових технологій на розвиток когнітивних та емоційних навичок у здобувачів початкової освіти.
69. Психологічні особливості розвитку здобувачів початкової освіти в умовах змішаного навчання.
70. Вплив стресу на психічне здоров'я учнів початкових класів.
71. Вплив соціальних медіа на формування соціальних навичок у дітей молодшого шкільного віку.
72. Психологічні аспекти розвитку критичного мислення в учнів початкових класів.
73. Розвиток соціально-емоційної компетентності у здобувачів початкової освіти.
74. Психологічні аспекти впливу пандемії на психоемоційний розвиток дітей молодшого шкільного віку.
75. Вплив ігор на мотивацію та емоційний розвиток учнів початкових класів.
76. Використання арт-терапії для розвитку емоційної стійкості у дітей молодшого шкільного віку.
77. Психологія розвитку критичного мислення в учнів початкових класів засобами STEM-освіти.

ДОДАТКИ

Додаток А

Завдання на курсову роботу та календарний план її виконання

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Кафедра _____

Дисципліна _____

Спеціальність _____

Курс _____ Група _____ Семестр _____

ЗАВДАННЯ НА КУРСОВУ РОБОТУ

(прізвище, ініціали)

1. Тема роботи

2. Термін здачі закінченої роботи

3. Список рекомендованої літератури

4. Перелік питань, які підлягають розробці у курсовій роботі

5. Дата видачі завдання _____

Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Педагогічний факультет
Кафедра початкової освіти та освітніх інновацій

КУРСОВА РОБОТА з психології

на тему _____

Здобувача (ки) вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіти
___ курсу, групи _____
напряму підготовки (спеціальності)

_____ (прізвище та ініціали студента (ки))

Керівник _____

_____ (посада, вчене звання, науковий ступінь,
прізвище та ініціали)

Національна шкала: _____

Університетська шкала: _____

Члени комісії: _____

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Зразок оформлення змісту курсової роботи

ЗМІСТ

ВСТУП	
РОЗДІЛ 1. ЗАГОЛОВОК РОЗДІЛУ	
1.1 Заголовок підрозділу.....	
1.2 Заголовок підрозділу.....	
1.3 Заголовок підрозділу.....	
Висновки до розділу 1.....	
РОЗДІЛ 2. ЗАГОЛОВОК РОЗДІЛУ	
2.1 Заголовок підрозділу.....	
2.2 Заголовок підрозділу.....	
2.3 Заголовок підрозділу.....	
Висновки до розділу 2.....	
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

Рецензія наукового керівника на курсову роботу

РЕЦЕНЗІЯ

на курсову роботу

з _____

(назва навчальної дисципліни)

студ. _____ курсу _____

(прізвище, ініціали)

Факультет, інститут _____

Спеціальність _____

Рецензент _____

(прізвище, ініціали)

Робота допущена до захисту.

« ____ » _____ 20 ____ р. Рецензент _____

підпис

Робота захищена з оцінкою _____

« ____ » _____ 20 ____ р.

Члени комісії:

**ПРИКЛАДИ
ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ
У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015
«Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання»**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Дичківська О. О. Інноваційний менеджмент : конспект лекцій. Київ : ДІА, 2018. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Історія України. Львів, 2017. 153 с. 3. Лазор О. Я. Державне управління у сфері реалізації екологічної політики в Україні: організаційно-правові засади : монографія. Львів : Ліга-Прес, 2003. 542 с. 4. Ваш О. М. Етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. 104 с. 5. Гурманова Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., переробл. та допов. Київ : ЦУЛ, 2017. 193 с.
Два автори	1. Мартиненко З. Е., Макар І. В. Управління підприємством: теоретико- методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2017. 296 с. 2. Палеха В. І., Карпова П. В. Менеджмент організацій : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 120 с. 3. Білоус С. І., Корнійчук В. П. Філософія освіти : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2016. 176 с. 4. Мороз І. С., Василенко Н. Ю. Маркетинг : конспект лекцій. Київ : Молодь, 2016. 102 с. 5. Вердіна С. А., Волков А. А. Контролінг : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Вердіна С. А., Волков А. А. Контролінг : навч. посіб. Вид. 3-тє., переробл. та допов. Херсон, 2017. 212 с.
Три автори	1. Тарнавська Г. Я., Марценюк Н. С., Герасимова Т. М. Фінанси : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2017. 412 с. 2. Пустовенко В. В., Максименко І. Л., Яким А.С. Безпека життєдіяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2017. 348 с.
Чотири автори	1. Інновації : навч. посіб. / Гуревич Д. Т., Чекан О. С., Грибан О. М., Макарова В. В. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 389 с. 2. Вища математика : конспект лекцій / Ткачук Т.С. та ін. Київ, 2015. 82 с.
П'ять і більше авторів	1. Операційний менеджмент : підручник / С. М. Поплавська та ін. Київ : ЦУЛ, 2011. 267 с. 2. Охорона праці : навч. посіб. / О. І. Подольська та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2017. 264 с. 3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : станом на 10 жовт. 2017 р. / К. І. Мягченко та ін. ; за заг. ред. І. М. Ливанова. Київ : ЦУЛ, 2017. 428 с.

Автор(и) та редактор(и)/упорядники	1. Веретенко В. В. Міжнародний маркетинг : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Марценюка. Київ, 2015. 374 с. 2. Бутенко М. П., Качур В. П., Петренко С. В. Психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Дутко. Київ : ЦУЛ, 2017. 332 с.
Без автора	1. 30 років історичному факультету: історія та сьогодення (1986-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. В. В. Черепані. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 340 с. 2. Етнографія : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Гарапка; уклад. А. І. Гарапка. Київ : ЦУЛ, 2018. 320 с. 3. Міжнародні відносини : монографія / за ред. М. А. Березовського. Київ : ЦУЛ, 2016. 162 с. 4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: П. О. Бедрія, О. О. Петренка. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. 5. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Тарнавського. Київ : ЦУЛ, 2016. 186 с. 6. Підготовка фахівців у ВНЗ в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Мукачєво, 4-5 жовт. 2018 р. Мукачєво : МДУ, 2018. 226 с. 7. Освіта в Україні: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Марценюк (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2017. 319 с. 8. Товарознавство / упоряд. В. Олексик. Київ, 2014. 804 с.
Багатотомні видання	1. Енциклопедія рослин / редкол.: І. М. Деркач та ін. Київ : ЦУЛ, 2016. Т. 8. 812 с. 2. Безруков В. Д. Поэзия : в 2 т. / ред. изд.: Л. Г. Мороз, А. Г. Мягченко; авт. вступ. ст. А. В. Сипина. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2016. Т. 2. 206 с. 3. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с. 4. Бюджетна система України: історія, стан та перспективи : у 3 т. / Акад. прав. наук України. Львів : Право, 2012. Т. 2 : Бюджетний менеджмент / заг. ред. Ю. П. Бубряка. 476 с. 5. Кучеренко Н. П. Казначейська справа : в 6 т. Київ : Право, 2016. Т. 3 : Контроль у системі Державного казначейства. 432 с. 6. Дендрофлора України. В 12 т. Т. 2. Дикорослі та культивовані дерева і куші. Вип. 1. Покритонасінні / Л.І. Перхоменко. Київ : Наукова думка, 2012. 200с.
Автореферати дисертацій	1. Петров О. Г. Музикотерапія : автореф. дис. ... канд. псих. наук : 12.00.06. Київ, 2009. 40 с.
Дисертації	1. Петрук Л. А. Дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Львів, 2004. 140 с. 2. Винниченко О. М. Контроль соціально-економічного розвитку промислових підприємств : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Київ, 2018. 344 с.

Законодавчі та нормативні документи	1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2015. 98 с. 2. Конституція України : станом на 1 жовтня 2017 р. / Верховна Рада України. Київ : Право, 2017. 93 с. 3. Про вищу освіту : Закон України від 05.09.2016 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i>. 2016. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. 4. Податковий кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i>. 2011. № 48-49. Ст. 536. 5. Про освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2018. URL:http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2018). 6. Питання соціального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2017 р. № 1060. <i>Офіційний вісник України</i>. 2018. № 5. С. 430–443. 7. Про інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2019-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2018 р. № 43/2018. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2018. 23 лют. (№ 35). С. 10. 8. Про затвердження Вимог до оформлення кандидатської дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2018 р. № 50. <i>Офіційний вісник України</i>. 2018. № 25. С. 139–141. 9. Інструкція щодо порядку оформлення і ведення особових справ отримувачів усіх видів соціальної допомоги : затв. наказом М-ва. праці та соц. політики від 19.09.2006 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2006. 19 верес. (№ 18). С. 15–16.
Архівні документи	1. Лист Голови Спілки «Первоцвіт» Г. Ф. Петренка на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Поповича щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.
Патенти	1. Зернозбиральний комбайн: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с. 2. Спосіб лікування гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.
Препринти	1. Марченко М. І., Кополович А. Д., Яким Б. М. Про точність визначення радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1). 2. Федорченко Б. А., Смотрич В. Н. Радиационное повреждение материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).
Стандарти	1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с. 3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ;

	ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
Каталоги	1. Прокопенко І. П. Каталог растений для работ по экодизайну / Донец. ботан. сад НАН України. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с. 2. Історична спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Петров, О. В. Олійник. Харків, 2000. 64 с. 3. Пам'ятки історії та мистецтва Закарпатської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Петрик та ін.; Упр. культури Закарпат. облдержадмін., Закарпат. іст. музей. Ужгород, 2003. 160 с.
Бібліографічні покажчики	1. Боротьба з злочинністю: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 3 / уклад.: О. В. Куріпта, відп. за вип. Н. М. Щур; Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2017. 60 с. 2. Іван Марченко : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Петрик. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 9).
Аналітичний бібліографічний запис Складова частина видання (глави, розділу, статті) розділовий знак «дві нахисні риси» («//») можна замінювати крапкою, а відомості про документ (його назву), виділяти шрифтом (наприклад, <i>курсивом</i>).	
Частина видання: книги	1. Петренко М. А. Международное право и роль Конституционного Суда Украины // Максим Петренко: право як буття вченого : зб. наук. пр. до 60-річчя проф. М. А. Петренко / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. К., 2009. С. 477–493. 2. Якса А. П. Економічна політика держави. <i>Двадцять п'ять років з економічним правом</i> : вибрані праці. Харків, 2017. С. 205–212. 3. Корнійчук Т. О. Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності. <i>Педагогіка</i> : навч. посіб. / за заг. ред. Т. О. Корнійчука. Київ, 2017. С. 195–197.
Частина видання матеріалів конференцій (тези доповіді)	1. Лалак Н. В. Шляхи підвищення мотивації молодших школярів до навчання // Анотовані результати науково-дослідної роботи інституту педагогіки за 2011 рік : збірник тез повідомлень. Київ, 2012. С.202–203. 2. Максименко Д. В. Методи оперативної діагностики виробничої діяльності підприємства // Зростання ролі бухгалтерського обліку в сучасній економіці : збірник тез та доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 21 лютого 2013 р.) / відпов. за випуск Мельничук Б.В. Київ, 2013. С.331–335. 3. Цехмістров І. І., Перець І.П. Про бюджет. <i>Дослідження проблем в Україні очима молодих вчених</i> : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.
Частина довідкового видання	1. Павлик І. М. Право інтелектуальної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 683. 2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. <i>Основи педагогіки освіти</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Дмитрука, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.

	3. Попович Н.І. Початкова освіта // Педагогічна енциклопедія. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.
Частина видання: продовжуваного видання	1. Куцінко Т. О. Адміністративне законодавство України: реалії та перспективи формування // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46. 2. Безруков С. А., Хмельов А. А. Дослідження циліндричних оболонки. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159. 3. Хорошилова С. А., Малафік Л. О., Хмельов А. А. Моделювання складеної конструкції за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218.
Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)	1. Кучеренко О. О. Конституційні права людини і громадянина // Часопис Київського університету права. 2007. № 4. С. 88–92. 2. Коваль Л., Коваль П. Переваги дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. 3. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂. <i>Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i>. 2017. Vol. 18, No 2. P. 109–118.
Електронні ресурси	1. Україна очима дітей : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). 2. Хміль А. А. Функції державної служби за законодавством України // Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsei.org.ua/5_2017/32.pdf. 3. Хміль І. О. Шляхи подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2016. № 3. – С. 20–27. – URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017). 4. Куцкір Я. С., Махно Б. А., Борислав С. Г. Трансформація науково-педагогічної системи України протягом 90-х років ХХ століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.

Основні методи психологічного дослідження

Спостереження – це цілеспрямоване сприйняття будь-якого психологічного явища, у процесі якого дослідник одержує конкретний фактичний матеріал. При цьому ведуться записи (протоколи) спостережень. Спостереження проводять звичайно за заздалегідь складеним планом з виділенням конкретних об'єктів спостереження. Можна виокремити такі етапи спостереження:

- визначення завдань і мети (для чого, з якою метою ведеться спостереження);
- вибір об'єкта, предмета і педагогічної ситуації (що спостерігається);
- вибір способу спостереження, який щонайменше впливає на досліджуваний об'єкт і найкраще забезпечує збирання необхідної інформації (як спостерігати);
- вибір способів реєстрації того, що спостерігається (як вести записи);
- обробка й інтерпретація отриманої інформації (який результат).

Розрізняють спостереження включене, коли дослідник стає членом тієї групи, в якій ведеться спостереження, і невключене – «збоку»; відкрите і приховане (інкогніто); суцільне і вибіркове.

Спостереження – доступний метод, але на результати спостереження впливають особистісні властивості (установки, інтереси, психічні стани) дослідника. На відміну від повсякденного спостереження, психологічне спостереження, спеціально здійснюється дослідником, завжди має бути цілеспрямованим, певною мірою спланованим, пошуковим. Цей метод дає змогу швидко одержати інформацію, вивчити й проаналізувати явища і процеси в природних умовах. Але спостереженню не притаманні повторюваність і стійкість, тому психолог-дослідник може випадково помітити (чи, навпаки, не помітити) яку-небудь важливу обставину, факт, подію тощо. Спостереження за тим чи іншим психологічним феноменом допомагає побачити зовнішнє і не завжди розкриває його причини, тобто сутнісні, внутрішні. Тому необхідно постійно збирати інформацію методом

спостереження для того, щоб мати можливість відстежити методики, технології, стан навчально-виховного процесу тощо.

Важливим способом дослідницької роботи є **опитування**.

Методи опитування – це бесіда, інтерв'ю, анкетування. Вони можуть бути усними і письмовими. Усні опитування – це довільна бесіда та інтерв'ю як цілеспрямована співбесіда з респондентами (педагогами, студентами, їхніми друзями чи батьками за спеціально підготовленими запитаннями чи програмами. Бесіда – самостійний чи додатковий метод психологічного дослідження, який застосовується з метою одержання необхідної інформації для роз'яснення того, що не було зрозуміло при спостереженні. Бесіду проводять за наміченим заздалегідь планом з виділенням питань, що потребують з'ясування, у вільній формі без запису відповідей співрозмовника. Різновидом бесіди є інтерв'ювання, привнесене в психологію та педагогіку із соціології. При інтерв'юванні дотримуються заздалегідь намічених питань у визначеній послідовності. Під час інтерв'ю відповіді записують відкрито. Для одержання більш достовірної інформації необхідно створити атмосферу довіри між особами, які розмовляють, дотримуватися почуття міри в тривалості опитування, тому що будь-яке перенавантаження за часом, кількістю питань і складністю їхнього змісту знижує повноту і вірогідність одержуваної інформації. Не можна забувати, що в груповому інтерв'ю люди (і дорослі, і діти) намагаються перед іншими виглядати кращими, розумнішими, більш обізнаними, прагнуть здаватися більш «начитаними», цікавими. У зв'язку з цим можливе зниження вірогідності інформації.

Результативний метод дослідно-експериментальної роботи – анкетування.

Анкетування – вид письмового опитування. Це метод масового збирання матеріалу за допомогою анкети. Ті, кому адресовані анкети, дають письмові відповіді на запитання. Бесіду й інтерв'ю називають опитуванням «віч-на-віч», анкетування – заочним опитуванням. Анкетування на відміну від бесіди пропонує більш тверду логічну конструкцію, що залишається незмінною протягом усього опитування. У цього методу багато незаперечних переваг: він дає змогу за порівняно

короткий термін зібрали інформацію від великої групи людей. За умови правильно проведеного анкетування виключається можливість взаємного впливу опитуваних осіб. Але анкетування потребує значного часу для обробки здобутих результатів та їх аналізу, адже, якщо навіть попросити відповісти лише на три запитання 50 учителів і 100 учнів, ми одержимо одразу 450 відповідей. Анкети поділяють на відкритті (коли не обмежуються варіанти відповідей на запитання) і закриті (коли можливий вибір відповідей обмежується заздалегідь підготовленими їх варіантами). Для одержання більш точних даних користуються анкетами закритого типу. Особливість їх у тому, що відповіді в такому разі легше зіставити і статично обробити. Суттєво, що результативність бесіди, інтерв'ювання, анкетування багато в чому залежать від змісту і структури пропонованих запитань. Плани бесіди, інтерв'ю і анкети – це перелік питань (опитувальник). Розробка опитувальника припускає:

- визначення характеру інформації, яку необхідно одержати;
- формулювання пропонованих запитань;
- складання першого плану опитувальника і його попередню перевірку шляхом пробного дослідження;

Корисний матеріал може дати вивчення продуктів діяльності досліджуваних: письмових, графічних, творчих і контрольних робіт, малюнків, креслень, деталей, зошитів з окремих дисциплін тощо. Ці роботи можуть дати необхідні відомості про індивідуальність людини, яка бере участь у дослідженні, про досягнутий нею рівень умінь і навичок з тієї чи іншої галузі.

У сфері психологічного дослідження явищ реальної дійсності важливим є застосування методу тестування.

Тестування – це метод виявлення визначених якостей особистості й інтенсивності їх виразності за допомогою серії іспитів (питань, задач, ситуацій тощо), тобто це спосіб психологічної діагностики, що використовує стандартизовані запитання і завдання (тести), які мають визначену шкалу значень. Тест стандартизований, обмежений за часом. Він дає можливість із заздалегідь установленим ступенем імовірності визначити актуальний, наявний у людини на цей момент рівень знань, відносно стійкі особистісні властивості (у тому числі вміння і навички) і зразки, стійкі риси поведінки. Тести дають можливість одержати якісні

та кількісні оцінки вимірюваних характеристик. Так, знання у результаті проведення тестів на використання структури потреб і мотивів учасників міжособистісних взаємодій дають змогу знаходити найбільш ефективні стимули і шляхи підвищення ретельності цих учасників, а також властиві їм якості особистості. Тестування допомагає вчасно виявляти особливості певних психологічних ситуацій, провести правильну психодіагностику та знаходити шляхи оптимізації розвитку мотиваційної сфери учасників взаємодій. Метод тестів застосовується для визначення індивідуальних відмінностей дає можливість визначити актуальний рівень розвитку суб'єкта, властиві йому навички, знання, особистісні характеристики тощо. Відомі різні види тестів: досягнень, інтелекту, проєктивні, особистісні, креативності. Використання тестів допомагає: об'єктивно оцінювати психологічні явища та процеси; переборювати помилкові стереотипи сприйняття; коригувати поведінку особистості в напрямі успішної реалізації нею цілей. Накопичуючи та систематизуючи факти, треба вміти визначити їх достовірність і типовість, найсуттєвіші ознаки для наукової характеристики, аналізу, порівняння, конкретизації, узагальнення. Аналіз зібраних матеріалів слід проводити систематизовано, враховуючи усі сторони соціальної активності та діяльності людини. При цьому треба враховувати специфіку методів теоретичного аналізу.

Теоретичний аналіз – це виділення і вивчення окремих сторін, ознак, особливостей, властивостей, психологічних явищ. Аналізуючи окремі факти, обґрунтовуючи, систематизуючи їх, виявляється в них загальне і особливе, встановлюється загальний принцип чи правило. Аналіз супроводжується синтезом, який допомагає проникнути в сутність психологічного феномену, що досліджується. Порівняння передбачає зіставлення отриманих результатів з цілями, що намічалися. Будь-яка оцінка завжди є порівнянням з ідеальним чи оптимальним. Але важливо зіставляти не тільки з тим, що повинно бути, але й з тим, що було раніше та, що дає змогу побачити позитивні зрушення, тобто динаміку психологічного процесу. Порівняння, як розумова процедура, є досить продуктивною під час аналізу психологічної інформації. Узагальнення припускає логічний перехід від одиничного до загального, від менш загального до більш загального судження, знання. Найчастіше

узагальнення інформації під час аналізу доцільно поєднувати з виділенням головного, істотного, абстрагуванням.

Конкретизація – логічна форма, протилежна абстракції. Це розумовий процес трансформації предмета в реальність з виокремлених раніше абстракцій. Під час конкретизації поняття збагачуються новими ознаками, тому що вона спрямована на висвітлення розвитку предмета як цілісної системи. Конкретним у такому разі називають єдність різноманітного, поєднання багатьох ознак, якостей предмета. Абстрактним, навпаки, називають однобічну, ізольовану від інших моментів ознаку предмета.

